Estrid Ott: Lottien mukana Suomen sodassa

Tanskalainen kirjailija ja toimittaja Estrid Ott (1900–1967) työskenteli talvisodan aikana Suomessa ja julkaisi heti sodan jälkeen vuonna 1940 teoksen *Lottien mukana Suomen sodassa (Med Lotterne bag Fronten)*. Teos kertoo Suomen sotaponnisteluissa, ja se julkaistiin viidellä kielellä. Se kuvaa lottien työtä siellä, mihin reportteri kotirintamalla pääsi: vartiointiin, sairaanhoitoon ja sotalapsikuljetuksiin.

Ennen kirjailijan uraansa Estrid Ott oli pitkään toiminut *Berlingske Tidenden* ulkomaankirjeenvaihtajana ja matkustanut laajasti. Vaikka hän oli jo keskittynyt kirjailijan uraan, hän tuli Suomeen sotakirjeenvaihtajaksi. Ottin isä H. C. J. Hansen-Ott oli *Politiken*-lehden johtaja ja äiti kirjailija. Isä kuoli jo varhain, mutta tyttärestä tuli sittemmin lehden kirjeenvaihtaja. Hän oli innokas partiolainen, toimitti *Partiotyttö*-lehteä ja kirjoitti nuorison asioista *Politiken*-lehteen. 17-vuotiaana hän julkaisi katsauksen partiotyöstä matkusteltuaan partiopuvussa eri maissa. Matkat ulottuivat Espanjan ja Portugalin ohella myös Afrikkaan. Yksin matkustava nuori nainen halusi osoittaa, että partiolainen selviää missä tahansa. Partiotoiminnalla oli paljon vaikutusta hänen tuotantoonsa, jota on käännetty monille kielille.

Ensimmäinen lastenkirja ilmestyi 1923. Siinä äiti kertoo kuudelle pojalleen omasta nuoruudestaan, joka oli reipasta ja liikunnallista. Partiotytöt toimivat reippaasti, ja sama pätee lottiin ja pikkulotiin. Monet teoksista kertovat vieraiden maiden lapsista, ja niissä oli pyrkimyksenä avata varsinkin tytöille muita kulttuureita. Ott voitti 1936 Tanskan Kauppaministeriön järjestämän kirjoituskilpailun, jossa korostettiin lasten koulutusta osana menestyvää yhteiskuntaa. 1940-luvun lopulla hän kirjoitti poikakirjoja salanimellä Magnus Moen. Painosmäärät olivat suuria, ja painoksia otettiin vielä 1950-luvulla. Myös aikuiset lukivat Ottin tuotantoa. Hän käänsi tanskaksi mm. Margaret Mitchellin *Tuulen viemää* -romaanin 1937.

Ott avioitui kauppaseuran tarkastaja John Knox-Seithin kanssa. Heille syntyi kolme tytärtä ja poika New Yorkissa vuosina 1924–1931. Ott käytti omien lastensa kokemuksia kirjojensa aiheisiin. Perhe asui vuoden Suomessa ja kymmenen vuotta Yhdysvalloissa.

Ott kuvaa tapahtumia vain ”jossakin Suomessa”, mutta suomalainen lukija pystyy sijoittamaan useita paikkakuntia kartalle. Teoksessa korostuu Suomen taistelu ylivoimaista vihollista vastaan. Siinä kuvataan sotaa käyvän Suomen arkitodellisuutta ja ilmapiiriä. Lotta Svärdin keskusjohtokunnan puheenjohtaja Fanni Luukkonen saa huomiota, samoin Ruotsin lottatoimijat. Kirjalla oli lottajärjestön tuki, sillä Luukkosen esipuhe linjaa järjestön toimintaa. Kirjan myyntihinnasta meni osa Lotta Svärdille. Ott mainitsee Luukkosen *koko voimassaan ja sitkeydessään personoivan itse Suomea, jota ei voi kukistaa, sitä Suomea, joka ei koskaan anna perään. Hänen armeijansa on kansanvaltaisin ja kuriin tottunein koko maailmassa. Se ei marssi tahdissa. Se ei tee kunnia. Se ei tunne upseerisäätyä. Johtajat ilmestyvät, silloin kun heitä tarvitaan, ja katoavat jälleen miehistön riviin. Hei eivät koristaudu arvomerkin eivätkä arvonimin. Kaikki ovat samanarvoisia Lotta-Svärd yhdistyksissä.*

Suomentaja Kielo Ovaskainen oli Kuopion lyseon suomen kielen lehtori, joka toimi talvisodassa ruotsalaisten vapaaehtoisten lentäjien tulkkina Luonetjärvellä. Hän jäi sotaleskeksi helmikuussa 1940 yksivuotiaan poikansa kanssa. Ruotsiksi teos ilmestyi nimellä *Med Finlands lottor i fält,* norjaksi *Blandt lottene i Finnland* ja saksaksi *Mit den finnischen Lottas. Vom Heldentum der Frau.* Saksankielistä teosta suositeltiin maanpuolustuksesta kiinnostuneille sveitsiläisnaisille ja kaikille, joita kiinnosti maan hyvinvointi.

Kirja esittelee lotat työteliäinä, ahkerina ja aina valmiina toimimaan kaikessa isänmaan parhaaksi: *Tuskinpa voidaan numeroin ilmaista, kuinka monta elämää lotat ovat pelastaneet* ja *Monet lotat ovat saaneet antaa henkensä vastuunalaisen toimensa täyttämisessä*. Muiissa käännöksissä lottia verrataan työmehiläisiin, mutta ”arbejdsbi” on suomennoksessa työmuurahainen. Nuoria lottia Ott kuvaa erityisen rohkeiksi ja pelottomiksi, sillä he tuntuivat väheksyvän niin vihollista kuin vaaroja yleensä. Kirjassa vakuutetaan, että kaikki lotat halusivat rintamalle, vaikka tosiasiassa moni tyytyi kotirintaman työhön. Huoltolotista Ott sanoo, että *vaikkakaan he eivät kuuluneet niihin onnellisiin, joiden oli määrä lähteä rintamalle, niin heitä oli joka tapauksessa tuhatmäärin valmiina työskentelemään 14 tuntia vuorokaudessa Suomen asian hyväksi*. Sotilaiden kerrotaan ihailevan lottia ja olevan heistä ylpeitä. Kirjassa tuodaan esiin myös pikkulotat, joiden mainitaan olevan niin innokkaita, että heitä täytyy ankarasti komentaa menemään kotiinsa nukkumaanmenoaikaan. Kirjan lopussa Ott kertoo lähteneensä Suomesta neljä päivää ennen rauhantekoa, ja silloin oli vallalla vain yksi ajatus: saada palvella maataan. Kirja päättyy sanoihin *Onnellinen Suomi!*

Suhtautuminen vihollisosapuoleen on halveksuvaa. Virallista nimeä Neuvostoliitto ei mainita, vaan venäläisistä käytetään irvokasta kieltä. Suomennoksesta on poistettu kappaleita, joissa Ott kertoo venäläisten luonteesta: venäläiset ovat pelkureita. Poistot ovat pieniä, yhteensä muutamia sivuja, mutta ne kuvaavat silti, mitä suomalaisten ei haluttu lukevan teoksesta.

Tanskalaisten apu nousee isoon rooliin. Talvisodan alkaessa kirurgi, professori Ole Chievitz, joka oli ollut vuonna 1918 Tanskan Punaisen Ristin ambulanssin johtajana, tuli jälleen vapaaehtoisena Suomeen. Keräystuotoilla oli Tanskassa hankittu varusteet sata sairaansijaa käsittävään ambulanssisairaalaan. Joensuussa toimineen yksikön henkilökuntaan kuului Chievitzin johtamana kuusi lääkäriä, ylihoitaja, viisitoista sairaanhoitajaa ja seitsemän työntekijää. Ott julkaisi kaikkiaan noin 90 teosta ja oli Tanskan tuotteliaimpia kirjailijoita, joten hänen vaikutuksensa Suomi-kuvan luojana oli merkittävä. Hänen ansiostaan saatiin tietoa lottien ja koko kansakunnan sotaponnisteluista.

Heli Teittinen